

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАХИСТУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ¹

Резнік Олег Миколайович

к.ю.н.

Сумський державний університет

Однією з головних цілей податкової політики в Україні є створення стабільної й ефективної податкової системи, яка б забезпечила достатній обсяг надходжень платежів до бюджетів усіх рівнів, а також забезпечила захист фінансово-економічної безпеки держави. Тому визначення адміністративно-правового статусу податкової міліції має важливе значення для з'ясування його правових можливостей, а також дає змогу вдосконалювати законодавство, яке регулює діяльність цього суб'єкта.

Відзначимо, що органи податкової міліції наділені адміністративною правосуб'єктністю, яка характеризується наявністю відповідної адміністративної правоздатності та адміністративної дієздатності. Адміністративна правоздатність податкової міліції полягає у її здатності мати юридичні обов'язки і права в сфері публічного управління, що передбачені нормами адміністративного права, а адміністративна дієздатність – у здатності практично реалізовувати надані їй юридичні права і обов'язки [2, с. 46].

Відповідно адміністративно-правову основу діяльності податкової міліції як суб'єкта захисту фінансово-економічної безпеки України складають норми Законів України «Про Національну поліцію», «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави», Податкового кодексу України та інших нормативно-правових актів, що визначають її адміністративно-правове положення. До підзаконних нормативно-правових актів щодо діяльності податкової міліції можна віднести:

¹ Робота виконана в рамках проекту № 0116U006814 (супровідний лист № 01/15-06/3278 від 19.08.2016 р.).

укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, відомчі та міжвідомчі підзаконні нормативно-правові акти.

Основним нормативно-правовим актом, що регламентує діяльність податкової міліції та її завдань, структуру податкової міліції, повноваження, права податкової міліції, прийняття на службу до неї та службу в податковій міліції, заохочення та відповідальність посадових і службових осіб податкової міліції, врегулювання конфліктів інтересів, правовий та соціальний захист осіб начальницького і рядового складу податкової міліції, матеріальне а соціально-побутове забезпечення осіб начальницького і рядового складу податкової міліції, є розділ XIII-2 Податкового кодексу України [1]. Даний розділ був доповнений до Податкового кодексу згідно із Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо Державної податкової служби та у зв'язку з проведенням адміністративної реформи в Україні».

Діяльність податкової міліції за окремими напрямками роботи також регулюється Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», Кримінальним процесуальним кодексом України, Кримінальним кодексом України.

Одним із ключових елементів адміністративно-правового статусу податкової міліції як суб'єкта захисту фінансово-економічної безпеки України є її завдання. Отже, завданнями вказаного суб'єкту є:

- 1) запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у сфері оподаткування та бюджетній сфері, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- 2) розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері;
- 3) запобігання і протидія корупції у контролюючих органах та виявлення її фактів;
- 4) забезпечення безпеки діяльності працівників контролюючих органів, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків [1]. Таким чином, завдання податкової міліції України

конкретизують мету її діяльності, а також визначають основні шляхи та засоби її досягнення.

Похідними від завдань є функції податкової міліції України. Податкова міліція складається із спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних контролюючих органів, і здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Наступним ключовим елементом адміністративно-правового статусу податкової міліції є повноваження. Податкова міліція відповідно до покладених на неї завдань: 1) приймає і реєструє заяви, повідомлення та іншу інформацію про кримінальні та інші правопорушення, віднесені законом до компетенції податкової міліції, здійснює в установленому порядку їх перевірку і приймає щодо них передбачені законом рішення; 2) проводить відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність, а також досудове розслідування в межах наданої законом компетенції, вживає заходів щодо відшкодування завданих державі збитків; 3) здійснює розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері; 4) вживає заходів щодо виявлення і розслідування злочинів, пов'язаних з відмиванням, легалізацією, розкраданням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями; 5) виявляє причини і умови, що сприяли вчиненню злочинів та інших правопорушень у сфері оподаткування та бюджетній сфері, вживає заходів до їх усунення; 6) у разі виявлення фактів, що свідчать про організовану злочинну діяльність, або дій, що створюють умови для такої діяльності, направляє матеріали з цих питань відповідним спеціальним органам по боротьбі з організованою злочинністю; 7) передає відповідним правоохоронним органам матеріали за фактами правопорушень, за які законом передбачено кримінальну відповідальність, якщо їх розслідування не належить до компетенції податкової міліції; 8) забезпечує безпеку діяльності контролюючих органів та їх працівників, а також захист працівників від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням ними службових обов'язків;

9) здійснює заходи щодо запобігання і протидії корупції у контролюючих органах та виявлення фактів корупції, а також усунення наслідків корупційних правопорушень; 10) складає протоколи та розглядає справи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом; 11) збирає, аналізує, узагальнює інформацію щодо порушень у сфері оподаткування та бюджетній сфері, прогнозує тенденції розвитку негативних процесів кримінального характеру, пов'язаних з оподаткуванням; 12) виявляє кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, встановлює місцезнаходження платників податків, проводить опитування їх засновників, посадових осіб.

У статті 351 Податкового кодексу України також зазначається, що для виконання решти покладених на податкову міліцію обов'язків, надається право, передбачене статтями 3 і 5 Закону України «Про міліцію», проте не має посилення на Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінальний процесуальний кодекс України. Але ж Закон України «Про міліцію» втратив чинність у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію», проте до податкового законодавства дані зміни не внесені.

До теперішнього часу податкова міліція керується «Положенням про проходження служби особовим складом органів внутрішніх справ», затвердженого постановою КМ УРСР № 114 від 29 липня 1991 року, що на нашу думку є застарілим і потребує прийняття нового законодавчого чи нормативно-правового акту, який би регулював проходження служби особовим складом податкової міліції з урахуванням специфіки діяльності в умовах сьогодення.

Отже, адміністративно-правовий статус податкової міліції України визначається її конкретним призначенням, місцем і роллю в системі правоохоронних органів України які покликані забезпечувати захист фінансово-економічної безпеки України, характеризується її компетенцією, територіальними межами діяльності, а також юридичною відповідальністю

посадових та службових осіб, які працюють в її підрозділах.

При цьому в діяльності податкової міліції як суб'єкта захисту фінансово-економічної безпеки країни є багато факторів які на нашу думку впливають на її діяльність. Проаналізуємо основні.

Перший фактор – це політичний. З моменту існування податкової міліції, її постійно намагаються ліквідувати, оскільки вона попереджає, виявляє та розкриває злочини, в податковій та бюджетній сфері, в тому числі що стосуються відмивання незаконно отриманих коштів через офшори. Не для кого не секрет, що більшість депутатів Верховної Ради України мають власний бізнес. У зв'язку з цим, це дає підстави вважати, що депутати Верховної Ради України зацікавлені в ліквідації податкової міліції.

Другий фактор – це організаційний. На даний час в жодній з областей України не залишилося районних та міжрайонних підрозділів податкової міліції, а штатна чисельність працівників скоротилася до мінімуму. Дійшло до того що на одного підлеглого працівника в середньому припадає до 3-4 керівників. Так, на прикладі Сумської області, штатна чисельність працівників податкової міліції станом на 2013 рік складала 202 чол., а станом на 01 листопада 2016 рік складає 91 чол.

Третій фактор – соціальний. На сьогодні соціальне забезпечення співробітників податкової міліції не відповідає умовам проходження служби та є фактично передумовою для поширення корупції в лавах цієї служби. В порівнянні, заробітна плата старшого слідчого з особливо важливих справ з 2013 по 2016 рік зросла в середньому лише на 300 грн. При цьому ніхто не враховує негативні зміни які відбуваються в державі, а саме: зростання інфляції, що в свою чергу призводить до зростанню цін у всіх сферах життя та зубожіння населенню в цілому.

Четвертий фактор – «наявність показника в роботі», де спочатку вимагається наявність кримінальних проваджень, а економічний ефект при цьому не враховується. В Україні не можуть відійти від тих часів, що ефективна діяльність правоохоронних органів на які покладено обов'язок

забезпечувати захист фінансово-економічної безпеки країни визначається сумою коштів яка надійшла до державного бюджету, упередження розкрадання державних коштів тощо.

Отже проаналізувавши адміністративно-правовий статус податкової міліції та основні фактори які впливають на її діяльність ми можемо стверджувати, що податкова міліція як головний суб'єкт захисту фінансово-економічної безпеки країни перебуваючи в такому стані не зможе якісно протидіяти злочинності в податковій та бюджетній сфері, а отже її діяльність потребує кардинальних змін. На нашу думку є нагальною потребою в удосконаленню системи правоохоронних органів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки України, а саме створення єдиного правоохоронного органу у сфері захисту фінансово-економічної безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755–VI // ВВР України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
2. Пономарьов О. Адміністративно-правовий статус податкової міліції України дис. ... канд. юрид. наук / О. Пономарьов. – К., 2015. – 179 с.

Резнік О.М. Адміністративно-правовий статус податкової міліції як суб'єкта захисту фінансово-економічної безпеки України [Текст] / О.М. Резнік // Україна 2030: виклики та перспективи: матеріали доповідей міждисциплінарного семінару (Доломітови Альпи, Кастелло-ді-Ф'емме, Італія, 2017). - Кастелло-ді-Ф'емме – Львів, 2017. – С. 83-88.